

О. В. Алейнікова,
д. держ. упр., доцент, завідувач кафедри економічної теорії,
Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ВАЖЕЛІ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

O. Aleinikova,
Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Manager of Department
of Economic theory of the National University of Water Management and Nature Resources Use, Rivne

LEVERS OF OF THE MACROECONOMIC STABILIZATION IN THE CONDITIONS OF INSTABILITY OF NATIONAL ECONOMY

Дано макроекономічну оцінку стану та передумов стабілізації розвитку національної економіки. Обґрунтовано концептуальні підходи до антикризового управління в забезпеченні подальшого розвитку національної економіки відповідно до визначених стратегічних цілей та пріоритетів. Висвітлено напрями організації системи наукового передбачення кризових тенденцій в довгостроковому управлінні національною економікою. Проаналізовано основні фактори, які детермінуватимуть вихід України із кризи та визначатимуть її успішний розвиток у перспективі. Розкрито головні напрями переосмислення значення макроекономічної політики в сучасних умовах. Обґрунтовано необхідність зміщення пріоритетів макроекономічного регулювання. Сформовано основні пріоритети економічної політики, реалізація яких дасть змогу підвищити рівень вітчизняної економіки. Проаналізовано особливості економічних процесів, які відбуваються в Україні в період посилення глобальної нестабільності.

The of macroeconomic estimation of the state and pre-conditions of stabilization of development of national economy is given. The of conceptual going is reasonable near the anticrisis management in providing of further development of national economy in accordance with certain strategic goals and priorities. Directions of of organization of the system of scientific foresight of crisis tendencies are reflected in a long — term management a national economy. Basic of factors that will determine the exit of of Ukraine of from a crisis and determine her successful development in a prospect are analysed. Main directions of comprehension of the macroeconomic policy are exposed in modern terms. The of necessity of displacement of priorities of the macroeconomic adjusting is reasonable. Basic of priorities of economic policy, realization of that will give an opportunity to promote the level of home economy, are formed. The of features of economic processes, that take place in of Ukraine of in the period of strengthening of global instability, are analysed.

Ключові слова: макроекономічна стабілізація, ознаки стабілізації, інструменти макроекономічної політики, конкурентоспроможність, економічний розвиток, національна економіка, глобальна економіка, національне виробництво.

Keywords: macroeconomic stabilization, stabilizing signs, instruments of macroeconomic policy, competitiveness, economic development, national economy, global economy, national production.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Наша країна досить глибоко увійшла до світової економічної системи, ставши її невід'ємною частиною, отримуючи як позитивні результати такого входження, так і негативні такі, як світова економічна криза, що торкнулася України наприкінці 2008 року. Економічне зростання на сучасному етапі розвитку України є одним з найактуальніших питань. Практика довела, що політика, орієнтована на завищені цілі, не впливає позитивно не тільки на економіку, а й на політичну і

соціальну сфери. Економічна політика через господарський механізм сприятливо впливає на економіку тільки в тому разі, коли вона реалістична, тобто орієнтована на поставлені цілі, які відбивають інтереси суб'єктів суспільства, і спирається на реальні можливості, ресурси соціально-економічного розвитку. Вирішення завдань національного відродження України як розвиненої демократичної країни із соціальною ринковою економікою неможливе без чіткої, гнучкої і виваженої державної економічної політики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми сутності, складових та значення макроекономічного регулювання для економічної стабілізації привертають увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких: О. Амоша, Р. Аткинсон, В. Базилевич, Р. Барро, Ш. Бланкарт, О. Василик, В. Гейць, Я. Жаліло, Б. Кваснюк, І. Крючкова, В. Лепушинський, І. Луніна, Г. Манків, Р. Масгрейв, В. Міщенко, В. Опарін, М. Портер, І. Радіонова, Д. Ромер, В. Семиноженко, А. Соколовська, Дж. Стігліц, А. Тофлер, В. Федоров, А. Чухно та інші. Ці дослідження зводяться до обґрунтування стратегічних векторів подальшого розвитку національної економіки, моделювання економічної динаміки, напрямів модернізації функціональних складових державного регулювання економіки під впливом соціально-політичних та економічних факторів.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є виокремлення головних напрямів модернізації важелів макроекономічної стабілізації в умовах збереження нестабільності глобальної економіки, обґрунтування необхідності зміщення пріоритетів у засобах макроекономічного регулювання з метою макроекономічної стабілізації та підвищення конкурентоспроможності і добробуту країни.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблеми макроекономічної стабілізації і економічного зростання останніми роками знаходяться в центрі уваги учених, політиків і практиків. У суспільстві сталося розуміння того, що економічне зростання потрібне для забезпечення соціально-економічного прориву у напрямі створення постіндустріального суспільства. Ключовим чинником економічного зростання, як свідчить досвід найбільш розвинених країн, стають інвестиції в людський капітал, в якість життя населення. У главу кута поставлені вже не чисто економічні, а соціальні орієнтири. Останніми роками в Україні склалися дуже сприятливі економічні умови. Для створення передумов до прогресивного інвестиційного клімату розвитку економіки потрібно посилення державного впливу на її параметри з метою пристосування до зовнішніх умов, що динамічно змінюються. Очевидно, що досягнення стійкого економічного зростання вимагає пошуку більш ефективних заходів державного впливу по оптимізації структури інвестицій, усуненню структурних диспропорцій, що накопичилися [1, с. 301].

У цій ситуації дуже важливо, щоб Україна займала місце активного та потужного суб'єкта, а не пасивного об'єкту впливу з боку великих держав та глобальних політичних і економічних структур. Участь України у глобальних і регіональних інтеграційних процесах має бути гнучким і ефективним інструментом реалізації її національних інтересів і знаходити своє відображення у відповідних концепціях, стратегіях, програмах розвитку. Згідно зі Стратегією розвитку України "Україна 2020: стратегія національної модернізації", Стратегією інноваційного розвитку України на 2010—2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів, Декларацією Тисячоліття Організації Об'єднаних Націй, яку Україна підписала у 2000 р., Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2010 р. [16], перспективи подальшого розвитку України зводяться до формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, яка має сприяти розбудові конкурентоспроможного, соціально орієнтованого, адаптованого до зовнішніх та внутрішніх викликів суспільства. Реалізація цих цільових намірів ще більше актуалізується в умовах подолання наслідків світової фінансо-

вої кризи та внутрішньої політичної кризи, що загострює структурні диспропорції національної економіки. Для того, щоб подолати ці негативні явища і визначити передумови оздоровлення національної економіки, необхідно чітко визначити фактори та підходи подальшого розвитку національної економіки й одночасно чітко окреслити механізми передбачення кризових явищ в управлінні довгостроковим розвитком України [2, с. 98].

Під стабілізацією економіки розуміється процес приведення економічної системи в стабільне становище, для якого характерним є ряд ознак. Однією з важливих ознак закінчення економічної кризи і початку періоду стабілізації може бути зменшення чисельності безробітних. Цей висновок ґрунтується на припущенні про те, що після спаду в економіці добитися колишніх обсягів випуску продукції вдається за рахунок проведеної під час спаду оптимізації виробництва. Зазвичай така оптимізація можлива при скороченні кількості робочих місць, тобто при рості безробіття. Якщо у більшості секторів економіки спостерігається зростання випуску продукції, що збігається з підвищенням попиту на робочу силу, то це означає відновлення стійкого економічного зростання, а значить і стабілізацію [3, с. 667].

Для макроекономічної стабілізації також важлива і низька інфляція. Перехід до ринкової економіки означає не лише заміну планування ринком в якості організаційного принципу економічного життя, але радикальну перебудову економічної діяльності і її орієнтацію на задоволення запитів приватних осіб, а не плануючих органів. Висока інфляція, крім того, що вона веде до різкої поляризації доходів, перешкоджає перебудові економіки, а разом з нею і макроекономічній стабілізації. Не існує ніякого вибору між зайнятістю і стабільністю цін (проблема короткострокового "trade-off"), поки інфляція не знижується до відносно низького рівня.

Для монетаристів інфляція — виключно грошовий феномен, викликаний надмірним в порівнянні з обсягом товарів і послуг зростанням грошової маси. Причина в дефіциті державного бюджету, який фінансується через банківську систему. Отже, причина високої інфляції або в помилках в здійсненні бюджетних рестрикцій, або у відсутності політичної волі для її здійснення.

Прихильники теорії інфляції витрат бачать причину інфляції у збільшенні видатків, викликаному підвищенням цін на сировину і енергоносії та заробітної плати. І в цьому процесі особливу роль грає висока міра монополізації економіки, що дозволяє виробникам-монополістам, а також профспілкам нав'язувати свої умови. Очевидно, що для прихильників цієї теорії боротьба з інфляцією означає демонополізацію.

На це монетаристи заперечують, що, якою б не була міра монополізації, якщо пропозиція грошей обмежена, ціни рости не можуть, оскільки будь-які спроби підвищення цін у таких умовах призводять до скорочення виробництва і зростання безробіття, що автоматично пригнічує інфляцію. Автори вважають, що монополізація є не незалежною причиною інфляції, а чинником, сприяючим збільшенню витрат боротьби з нею.

Існує і ще один підхід до проблеми інфляції — структурний, основні ідеї якого були сформульовані Ч. Кіндлбергером при дослідженні інфляції 1922 — 1923 рр. у Німеччині. З точки зору цього підходу, інфляція — це свого роду "віддушина" для соціальних і політичних конфліктів і способів розподілу витрат, пов'язаних зі змінами, що відбуваються в економіці. Термін "структурна" може привести до непорозуміння і краще у зв'язку з цим говорити про політичні і інституціональні обмеження процесу мак-

роекономічної стабілізації. Ці обмеження можуть проявлятися або *ex ante*, визначаючи можливий і прийнятний курс реформ, або *ex post* у вигляді випадів проти реформ, у міру того як починають проявлятися їх наслідки.

Гострота макроекономічних проблем може сприяти поширенню ідеї "шокової терапії", або "великого стрибка", але її підтримка не може зберегтися, якщо шок занадто сильний. Тому ідея поступового переходу може знайти підтримку [4, с. 31].

Аналіз еволюції світової економічної думки засвідчує, що чільне місце в інструментарії розробників макроекономічної політики протягом ХХ — початку ХХІ ст. займала то фіскальна, то грошова політика, і це чергування збігається з чергуванням теоретичного лідерства кейнсіанського й неокласичного напрямів. У період Великої депресії та розгортання кейнсіанської революції фіскальна політика розглядалася в якості центрального макроекономічного засобу. Однак протягом 1970 — 1980-х років, коли відбулися глибокі соціально-економічні та технологічні зрушення в економічному розвитку і кейнсіанський напрям розгалужувався, а неокласичний напрям почав відновлювати провідні позиції, фіскальна і монетарна політики розглядалися рівноцінними в контексті досягнення головної мети — зовнішньо- та внутрішньоекономічної рівноваги.

Обмеження ролі фіскальної політики мало декілька причин. По-перше, це скептицизм щодо її дієвості, обґрунтований у теоремі еквівалентності Рікардо. По-друге, вважалося, що за умов, коли грошова політика спроможна підтримувати стабільні темпи приросту ВВП, немає потреби у застосуванні інших інструментів. По-третє, у розвинених економіках пріоритетами є стабілізація та зниження характерного для них високого державного боргу; у країн з нерозвинутою ринковою економікою немає належних умов для застосування антициклічних заходів у повному обсязі. По-четверте, між розробкою заходів фіскальної політики та її втіленням присутній часовий лаг, який перевищував тривалість попередніх нетривалих рецесій. А також політичні чинники набагато більше викривляють фіскальну політику, аніж грошову.

До початку кризи протягом тривалого часу перевага надавалась грошовій політиці з метою підтримання стабільно низької інфляції та невеликого приросту валового випуску. Вважалося, що фіскальна політика відіграє другорядну роль, оскільки політичні чинники суттєво знижують її ефективність. Здійснення грошової політики було привабливим ще й тому, що спектр її інструментів обмежувався, як правило, політикою облікових ставок.

Як відомо, поточна криза, що бере початок з житлового й фінансового секторів, призвела до суттєвого скорочення сукупного попиту. Це падіння стало найбільшим за часів Великої депресії. Його основними причинами є значне скорочення добробуту, зростання заощаджень за мотивом перестороги за рахунок скорочення споживання, очікування невизначеності з боку домогосподарств та підприємств, зростання труднощів при отриманні кредиту.

Переосмислення макроекономічної політики в сучасних умовах стосується двох головних напрямів:

- досягнення макроекономічної стабільності;
- стимулювання сукупного попиту [5, с. 43].

Однак кризові процеси у світовій економіці загострюють увагу на питаннях подолання деструктивних факторів, у разі збереження яких в економіці України фінансово-економічна криза буде розгортатися, в результаті чого показники розвитку економіки та відповідні соціальні стандарти життя населення погіршуватимуться, а звідси і обмежуватимуться можливості подальшого розвитку України.

Стратегія виходу із економічної кризи, що реалізується більшістю держав світу на сьогодні, як правило, базується на кейнсіанських рецептах "оздоровлення" економіки, шляхом стимулювання внутрішнього попиту та пожвавлення фінансового сектора. Але безсистемне спрямування грошових потоків у фінансовий сектор навіть країнами, що мають вільно конвертовану валюту, не відновлює очікуваного кредитування реального сектора економіки.

У цій ситуації виникає логічне запитання, які ж реальні можливості має Україна у подоланні деструктивних факторів, чи достатньо економічного потенціалу для подальшого розвитку, і які основні фактори визначатимуть її подальші перспективи розвитку у глобальній економіці.

Фактори, які визначатимуть вихід національної економіки із кризи та перспективи подальшого розвитку, умовно можна згрупувати у три блоки: 1) фактори інституційного середовища; 2) фактори, які характеризують ефективність організаційно-економічного механізму державного регулювання; 3) фактори ефективності розподілу та використання ресурсів економіки.

У рамках факторів, які характеризують ефективність інституційного середовища, доцільно виділити: ефективність роботи економічних інститутів у контексті послідовної реалізації важелів антикризової політики, виконання норм міжнародного права в частині забезпечення збалансованого розвитку економіки; взаємодію влади, бізнесу й суспільства у розбудові національної економіки. Аналізуючи ці фактори для України, слід відзначити, що до цих пір не вироблено єдиних, зрозумілих для всіх концептуальних підходів виходу з кризи та економічного відродження у посткризовий період, які були б визнані та прийняті до виконання всіма політичними силами і гілками влади. Відсутність такого плану на фоні край обмежених фінансових ресурсів та зростання зовнішньої заборгованості призводить до прийняття численних безсистемних рішень, що остаточно виснажують економіку України. Тому при розробці Стратегії виходу із кризи необхідно відмовитися від перманентного вирішення проблем, а створювати належне інституційне підґрунтя для стимулювання розвитку виробництва п'ятого та шостого технологічних укладів, які детермінують ноосферизований розвиток національної економіки. При цьому антикризові важелі мають, у першу чергу, бути спрямовані на посилення адаптації національної економіки до викликів фінансової кризи, а вже після цього — на створення імманентних національній економіці передумов для динамічного розвитку через державне стимулювання розвитку пріоритетних галузей народного господарства у частині формування наукомістких виробничих процесів, сприяння функціонуванню інноваційно-інвестиційних структур, створення конкурентоспроможних переробних виробництв; технологічного і технічного оновлення базових галузей економіки; здійснення заходів на підтримку міжнародної технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок; фінансову підтримку, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інвестиційної діяльності; впровадження наукових досліджень, дослідно-конструкторських, технологічних та проектних розробок комплексного характеру у виробництві тощо [2, с. 102].

Фактори, які характеризують ефективність використання економічних методів та інструментів державного регулятивного впливу, у першу чергу, мають аналізуватися з позицій забезпечення стабілізації економіки, національної безпеки, трансформації економічної системи відповідно до визначе-

них стратегічних пріоритетів з урахуванням національних інтересів та викликів глобалізованого середовища. Якщо управління довгостроковим розвитком економіки України буде мати в своїй основі переважно ендогенну орієнтовану модель економічного зростання, то економічний інструментарій державного регулювання має бути спрямований на стимулювання складових сукупного попиту за рахунок збільшення реальних доходів домашніх господарств, зростання валового нагромадження, відновлення довгострокового кредитування реального сектора, збільшення державного інвестування в науково-дослідні і дослідно-конструкторські розробки, зростання оборотних коштів на рахунках підприємств, стимулювання структурної трансформації галузей у частині розвитку наукомістких, інноваційно-активних, експортно орієнтованих, імпортозамінних виробництв.

Аналізуючи фактори ресурсного забезпечення управління розвитком національної економіки в період виходу із кризи, особливий акцент необхідно ставити на ефективність розподілу та використання фінансових ресурсів. При цьому держава має фінансово підтримувати ті галузі, розвиток яких спричинить мультиплікативний ефект для розвитку інших виробництв, що, у свою чергу, сприятиме економічному зростанню економіки України [2, с. 103].

У період макроекономічної стабілізації інноваційна діяльність і структурна перебудова економіки країни в цілому і окремих виробництв припускають значні, масштабні інвестиції. Інновації тісно пов'язані з інвестиціями і припускають істотні обсяги капітальних вкладень. У ринковій економіці основні функції інвестиційного забезпечення розвитку виробництва лежать на промислових підприємствах, які об'єктивно зацікавлені в розвитку інноваційних процесів в умовах конкурентного ринку. Таке становище вимагає концентрації зусиль держави на розробці і проведенні активної інвестиційної політики. Збільшення інвестицій в реальний сектор української економіки покликане вирішити два основні завдання. По-перше, необхідно призупинити масове вибуття основних засобів, яке пов'язане із загрозами наростання техногенних катастроф практично в усіх галузях виробництва. По-друге, саме зараз важливо закласти основи для поступової переорієнтації економіки, припускаючи впровадження прогресивних високих технологій і перехід до технологічних пристроїв більш високих рівнів. Інакше економічний підйом не зможе перейти в стадію стійкого і довготривалого економічного зростання.

Сучасний механізм реформування економіки потребує істотного вдосконалення, у тому числі і в області формування інвестиційного ринку. Зміст цих змін торкається переорієнтації інвестиційної політики держави на розширення і зміцнення власної фінансової бази економіки, відмови від застосування тих інструментів фінансово-кредитної політики, які деформують цю базу, застосування заходів державного регулювання інвестиційного ринку. Головним стимулом для поліпшення інвестиційного клімату в країні є збільшення вітчизняних інвестицій. Приплив іноземних інвестицій відбувається тоді, коли інтенсивні вкладення в національну економіку здійснюють як господарючі суб'єкти, так і державний сектор приймаючої країни. Тому для України стратегічна проблема полягає в тому, щоб визначити умови і стимули для росту внутрішніх інвестицій як бюджетних, так і приватних. Перевага цієї стратегії економічного зростання полягає в тому, що вона не лише сприяє насиченню ринку зарубіжними товарами, але і стимулює внутрішні відтворювальні

процеси, технічний прогрес, оновлення основних засобів, зростання зайнятості та доходів бюджету [1, с. 302].

В умовах досить глибокої незаповненої інвестиційної місткості економіки України першочерговим завданням є запуск механізму інвестиційного мультиплікатора, вплив якого ґрунтується на безпосередній державній підтримці вискоєфективних і швидкоокупних інвестиційних проектів незалежно від їх галузевої приналежності.

Перспективи розвитку економіки України у 2014 році значною мірою визначатимуться умовами торгівлі на світових товарних ринках, результативністю заходів щодо активізації зростання в розвинених країнах, привабливістю України для прямих і портфельних інвесторів. Найбільш імовірним підходом до розв'язання боргової кризи та подолання обмежень зростання, що виникли в розвинених країнах унаслідок цього явища, є стимулювання економічного зростання розвиненими країнами у спосіб використання засобів адаптивної грошово-кредитної політики, які передбачають збільшення пропозиції грошей через зниження процентних ставок. Це закріплюватиме тенденції щодо поступового ослаблення грошових одиниць цих країн і сприятиме збільшенню пропозиції інвестиційних ресурсів на глобальних фінансових ринках.

Проте ризики, пов'язані з уповільненням інвестиційної активності в Китаї, можуть негативно позначитися на динаміці експорту економік, що розвиваються, та відповідно призвести до структурних зрушень у їхніх зовнішньоторговельних балансах. Під впливом зазначених ризиків темпи зростання світового ВВП прогнозуються до 1,3—3,7%.

Досягнення у 2013 р. темпу зростання ВВП — 3,5%, необхідного для належного фінансування запланованих видатків Державного бюджету, вимагає суттєвого послаблення залежності національної економіки від кон'юнктури світових ринків. Середньострокові (2014—2015 рр.) тенденції визначатимуться результативністю реформування бізнес-клімату в Україні, позитивним ефектом для структурних зрушень з боку капіталовкладень, освоєних у межах програм, реалізованих у післякризовий період урядом і приватним сектором, процесами нагромадження ресурсів, необхідних для реалізації реформ соціальної сфери, та ефективністю їх освоєння для системного вирішення завдань реформування [6, с. 44].

Високі темпи споживання домашніх господарств при збереженні стабільності національної грошової одиниці створюють передумови для інвестування у процеси імпортозаміщення на вітчизняному ринку споживчих товарів. Разом з тим низька якість бізнес-клімату, жорстка монетарна політика й високі процентні ставки стримують інвестування в галузях переробної промисловості, діяльність яких пов'язана із формуванням пропозиції на споживчому ринку. Це закріплює структурні обмеження для зростання національної економіки.

За таких умов економіці України у 2014 р. будуть притаманні такі тенденції:

а) відновлювальне зростання промислового виробництва. Потенціал відновлювального зростання уже вичерпаний у 2013 р. Надалі можливості швидко наростити пропозицію при збільшенні попиту зв'язяться, тому збереження "розігрітого" внутрішнього ринку призведе до формування інфляційних тенденцій та прискорення зростання імпорту;

б) випереджальне зростання приватного споживання. Історично висока схильність населення до споживання в Україні поки що не відіграє необхідної ролі у стимулюванні економічного розвитку через повільну реакцію пропозиції на імпульси спо-

живчого ринку. Очікуваний приріст споживання на 5% призведе до прискорення реального зростання імпорту на 1%;

в) збереження високих темпів нагромадження основного капіталу. Формування стійких тенденцій прискореного зростання інвестицій і нагромадження ресурсної бази для реалізації соціальних та економічних реформ у 2014—2015 рр. потребують радикального поліпшення бізнес-клімату з метою формування сприятливих умов для усіх категорій іноземних інвесторів в Україні;

г) повільне поліпшення умов зовнішньої торгівлі. Обмеженнями розвитку експорту у 2014 р. залишатимуться низька додана вартість експортоорієнтованих виробництв і технологічна структура випуску, яка характеризується високим рівнем залежності від імпорту [6, с. 47].

Забезпечення фінансової стабільності в післякризовий період розвитку України передусім вимагає структурної модернізації економічної і фінансової систем на основі вирішення традиційної для нашої держави суперечності між завданнями макроекономічної стабілізації та розширенням фінансування процесів економічного зростання. Нестійкість ситуації, що у 2013 р. склалася в економіці України та за її межами, вимагає проведення вкрай обережної та вивіреної політики, спрямованої на стимулювання економічного зростання в умовах фінансової нестабільності. Вирішення зазначених проблем вимагає оновлення інструментарію макроекономічної стабілізації. На сьогодні стратегічними цілями модернізації важелів фінансової політики є такі:

- нарощування фінансування модернізаційних процесів у спосіб кредитування довгострокових інвестицій у реальний сектор економіки;

- удосконалення інституційного забезпечення інвестиційного процесу у спосіб створення й розвитку спеціалізованих інвестиційних кредитно-фінансових установ; формування бюджету розвитку;

- створення умов для інвестиційної активності фізичних осіб у спосіб розвитку системи колективного інвестування, поширення в обігу фінансових інструментів для індивідуальних інвесторів, інтенсифікації пенсійної та страхової реформи;

- розвиток і підвищення стійкості вітчизняного фінансового ринку як інструменту акумулювання й розміщення довгострокових інвестицій;

- формування інструментарію забезпечення довгострокової прогнозованості курсової динаміки й компенсації валютних ризиків;

- підвищення рівня координованості заходів фінансового нагляду України із відповідними заходами зарубіжних країн для послаблення регулятивного, валютного, процентного арбітражу, забезпечення збалансованості потоків капіталу через кордони України;

- удосконалення системи збору й оброблення інформації для забезпечення прозорості функціонування фінансової системи в цілому та надвеликих фінансових інститутів зокрема;

- розроблення ефективної стратегії консультацій із суспільством на основі використання рекомендацій науковців та експертів щодо розвитку засад фінансового регулювання [6, с. 64].

Низькі темпи зростання експорту у 2013 р. можуть спонукати до намагання підтримки експортерів у вигляді цілеспрямованої девальвації гривні. На наш погляд, у короткостроковому періоді девальвація дозволила б здійснити певну корекцію зовнішньоторговельного балансу, проте забезпечення стійких тенденцій розвитку вітчизняного зовнішнього сектору потребує залучення в Україну інноваційних технологій, що гальмуватиметься девальваційними корекціями через збільшення вартості інвестицій.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна стверджувати, що для подолання негативних кризових наслідків та забезпечення успішного розвитку України, необхідно, щоб антикризові заходи здійснювалися тільки на основі консолідації всіх гілок влади і суспільства в контексті розбудови конкурентоспроможної, інноваційно-активної, соціально-орієнтованої ноосферизованої економіки. Для передбачення можливих кризових явищ необхідно, щоб в управлінні довгостроковим розвитком національної економіки активно використовувався інструментарій моделювання циклічної динаміки розвитку, прогнозування макроекономічних ризиків, які можуть впливати на макроекономічну стабільність.

Література:

1. Темиров Э.В. Государственная инвестиционная политика в контексте экономического роста и макроэкономической стабилизации / Э.В. Темиров // Экономический вестник ростовского государственного университета, 2008. — Т. 6. — № 1. — Ч. 3. — С. 300—304.

2. Желюк Т.А. Макроекономічна оцінка передумов для виходу України з кризи і забезпечення успішного довгострокового розвитку / Т.А. Желюк // Бюлетень міжнародного нобелівського економічного форуму, 2010. — № 1 (3). — Т. 2. — С. 98—107.

3. Ширнаева С.Ю. Макроекономическая стабилизация после кризисов 1998 и 2008 годов: статистический аспект / С.Ю. Ширнаева // Фундаментальные исследования. — 2011. — № 12. — С. 666—670.

4. Скидельский Р. Макроекономическая стабилизация в России: уроки реформы, 1992—1995 / Р. Скидельский, А. Халыган. — М.: Социальные и гуманитарные науки, 1997. — № 1. — С. 30—38.

5. Вірченко А. Фінансова політика в умовах глобальної фінансово-економічної кризи / А. Вірченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Економіка. — 2011. — Вип. 128. — С. 42—45.

6. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності / Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська, А. П. Павлюк [та ін.]. — К.: НІСД, 2013. — 120 с.

References:

1. Temirov, Je. V. (2008), "A public investment policy is in the context of the economy growing and macroeconomic stabilization", *Jekonomicheskij vestnik rostovskogo gosudarstvennogo universiteta*, vol. 1, pp. 300—304.

2. Zheliuk, T.L. (2010), "Macroeconomic estimation of pre-conditions for the exit of Ukraine from a crisis and providing of successful long-term development", *Biuletyn' of mizhnarodnoho nobelivs'koho ekonomichnoho forumu*, vol. 1, no. 3, pp. 98—107.

3. Shirnaeva, S.Ju. (2011), "Macroeconomic stabilizing after crises 1998 and 2008: statistical aspect", *Fundamental'nye issledovanija*, vol. 12, pp. 666—70.

4. Skidel'skij, R. (1997), "The macroeconomic stabilizing is in Russia: lessons of reform, 1992—1995", *Social'nye i gumanitarnye nauki*, vol. 1, pp. 30—38.

5. Virchenko, A. (2011), "Financial policy in the conditions of global фінансово-економічної кризи", *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka: Ekonomika*, vol. 128, pp. 42—45.

6. Zhalilo, Ya. A. Pokryshka, D. S. Belins'ka, Ya. V. Pavliuk, A. P. [ta in.] (2013), *Prospects of economy of Ukraine are in the conditions of global macroeconomic instability*, NISD, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2014 р.